

УДК. 591.521:633.4

ИНФОРМАТИЗАЦИЯ ОБЩЕСТВА И ОБРАЗОВАНИЯ

Абыкеев К.Дж., Чекилов Б., Жангазиева Г.А.
КГУСТА им. Н. Исанова

В данной статье рассматриваются ключевые вопросы цифровизации общества и информатизации образования.

Ключевые слова: цифровизация, компьютерные технологии, информатизация общества, технические средства, система образования, автоматизация, дистанционное обучение, рынок знаний.

КООМДУ ЖАНА БИЛИМ БЕРҮҮНҮ МААЛЫМАТТАШТЫРУУ

Абыкеев К.Дж., Чекилов Б., Жангазиева Г.А.
Н. Исанов ат. КМКТАУ

Бул иште коомду цифровизациялоо жана билим берүүнү маалыматташтыруудагы негизги маселелер каралат.

Баштапкы сөздөр: цифровизация, компьютердик технология, коомду маалыматташтыруу, техникалык каражат, билим берүү тутуму, автоматташтыруу, аралыктан билим берүү, билим рыногу.

INFORMATIZATION OF SOCIETY AND EDUCATION

Abykeev K.J., Chekilov B., Jangazieva G.A.
KSUCTA named of N.Isanova

This article discusses the key issues of digitalization of society and informatization of education.

Keywords: digitalization, computer technologies, informatization of society, technical means, education system, automation, distance learning, knowledge market.

Цифровизациялуу коомдун азыркы өнүгүү баскычы туура маалыматташтыруу мезгили деп аталат. Заманбап материалдык өндүрүш,

билим берүү жана иштин башка тармактары маалыматтык кызматтарга, көп көлөмдөгү маалыматтарды иштеп чыгууга муктаж болуп жатат. Маалыматты иштеп чыгуунун универсалдуу техникалык каражаты - бул адамдын жана бүтүндөй коомдун интеллектуалдык мүмкүнчүлүктөрүн күчөткүчтүн ролун ойногон компьютер, ал эми компьютерлерди колдонгон байланыш каражаттары маалыматты жеткирүү жана берүү үчүн кызмат кылат. Компьютердик технологиянын пайда болушу жана өнүгүшү коомду компьютерлештирүү процессинин зарыл компоненти болуп саналат.

Азыркы учурда окшош эки термин бар, алар "Коомду компьютерлештирүү" жана "Коомду маалыматташтыруу", бирок алардын айырмачылыктары бар. Мисалы, "Коомду маалыматташтыруу" "Коомду компьютерлештирүүгө" караганда кененирээк түшүнүк болуп саналат жана адамдын муктаждыктарын канааттандыруу үчүн маалыматты ыкчам өздөштүрүүгө багытталган. "Коомду маалыматташтыруу" түшүнүгүндө социалдык-техникалык прогресстин маани-маңызына, техникалык каражаттарга көп көңүл бурулбашы керек [2].

Маалыматташтыруу мамлекет менен өлкөнүн жарандары ортосунда түз жана кайтарым байланышты кеңейтүүгө өбөлгө түзөт, өлкөнүн, анын региондорунун, жергиликтүү жамааттардын башкаруусуна ар кандай топтордун катышуусун активдештирет, жалпы жана ошондой эле белгилүү бир аймактардагы кырдаал жөнүндө маалыматтарды чогултуунун, иштеп чыгуунун жана талдоонун керектүү деңгээлин жогорулатат. Маалыматтык коомдун мүнөздүү белгилери жана мүнөздөмөлөрү төмөнкүлөрдү камтууга тийиш:

- адамдардын ортосунда натыйжалуу маалыматтык өз ара аракеттенүүнү, алардын дүйнөлүк маалымат ресурстарына жетүүсүн жана маалыматтык өнүмдөргө жана кызматтарга социалдык жана жеке муктаждыктарын канааттандырууну камсыз кылган глобалдык маалымат мейкиндигин түзүү;

- маалыматтык технологияларды масштабдуу пайдаланууга

негизделген жана социалдык-экономикалык иштин жаңы формаларынын (аралыктан билим берүү, телекөрсөтүү, телемедицина, электрондук коммерция, электрондук демократия жана башкалар) пайда болушуна алып келген экономикада жаңы технологиялык түзүмдөрдүн түзүлүшү жана андан кийинки үстөмдүгү;

- табигый ресурстар, эмгек жана капитал рынокторунан тышкары, өндүрүш факторлору катары маалымат жана билим рыногун түзүү жана өнүктүрүү, коомдун маалымат ресурстарын социалдык-экономикалык өнүгүүнүн реалдуу ресурстарына өтүү жана маалыматты товарга айлантуу;

- билим берүү тутумун өркүндөтүү жана маалымат алмашуу тутумдарынын мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү аркылуу кесиптик жана жалпы маданий өнүгүү деңгээлин жогорулатуу, эмгек кызматтарынын эң маанилүү мүнөздөмөсү катары чыгармачылыктагы квалификациянын, кесипкөйлүктүн жана чыгармачылыктын ролун жогорулатуу;

- жарандардын жана социалдык институттардын демократиялык өнүгүүнүн эң маанилүү шарты катары маалыматтарды эркин алууга, жайылтууга жана пайдаланууга, калктын мамлекеттик органдар менен өз ара мамилелерин өркүндөтүүгө укуктарын камсыз кылуучу натыйжалуу тутумду түзүү.

Заманбап коомду маалыматташтыруу жараяны ушунчалык "Чоң кадамдар" жүрүп жаткандыктан, адам иш-аракетинин бир гана чөйрөсүн атоо мүмкүн эмес, ал ага олуттуу таасирин тийгизбейт. Маалыматтык коомго өтүү бизди ар кандай чөйрөдөгү көйгөйлөрдү чечүүгө таптакыр жаңы мамиле жасоого түртөт. Анын ичинде, биринчи кезекте, бул заманбап билим берүү менен байланышкан нерселердин бардыгына тиешелүү[1].

Маалыматтык технологиянын жаңы инструменттерин колдонууда ата мекендик жана чет өлкөлүк тажрыйба көрсөткөндөй, жогоруда көрсөтүлгөн мүмкүнчүлүктөрдү колдонуу төмөнкүлөрдү камсыз кылууга мүмкүндүк

берет:

- окуучуга изилдөө, куруу, объективдүү дүйнө жөнүндө билимди формалдаштыруу жана ошол эле учурда объективдүү дүйнөнүн активдүү курамдык бөлүгү, объективдүү дүйнөнү өлчөө, чагылдыруу жана таасир берүүчү курал менен камсыз кылуу;
- изилденип жаткан процесстерди жана кубулуштарды моделдөө, имитациялоо мүмкүнчүлүгүнө байланыштуу изилденип жаткан предмет аянтын кеңейтүү жана тереңдетүү; эксперименталдык изилдөө ишин уюштуруу; күндөлүк эсептөө, издөө иштерин автоматташтырууда окуу убактысын үнөмдөө;
- билим берүү ишмердүүлүгүнүн ар кандай түрлөрүн (эксперименталдык изилдөө, окуу оюну, маалыматтык-билим берүү иш-чаралары, ошондой эле маалыматтарды иштеп чыгуу, атап айтканда аудиовизуалдык иш-чаралар), анын ичинде ар бир жумуш ордунда өзүнчө уюштуруу мүмкүнчүлүгүнө байланыштуу студенттердин көзкарандысыз чөйрөсүн кеңейтүү , топ, жамаат;
- интерактивдүү диалогду жүргүзүү аркылуу окуу процессин жекелештирүү жана дифференциялоо, билим берүү ишмердүүлүгүнүн режимин жана окутуунун уюштуруу формаларын өз алдынча тандоо;
- окуучуну окуу материалын өздөштүрүү же жасалма интеллект системасынын мүмкүнчүлүктөрүн пайдалануу менен белгилүү бир класстагы маселелерди чечүү стратегиясы менен куралдандыруу;
- маалымат маданиятын калыптандыруу, маалыматтык коомдун мүчөсү болгон инсандын маданиятынын компоненттери, маалыматтык-билим берүү иш-чараларын жүзөгө ашыруу аркылуу объектке багытталган программалык камсыздоо жана тутумдар менен иштөө;
- изилденип жаткан объектилерди, көрүнүштөрдү, изилденип жаткан объектилерди компьютердик визуализациялоо аркылуу окуянын мотивациясын жогорулатуу, кырдаалды, окутуунун формаларын жана ыкмаларын өз алдынча тандоо мүмкүнчүлүгүн, оюн кырдаалын

чагылдыруу.

Билим берүүнү маалыматташтыруу процесси жана окутуу процессинде жаңы маалыматтык технологиялардын мүмкүнчүлүктөрүн пайдалануу процесси уюштуруу формалары менен методдорунун өзгөрүшүнө гана эмес, окутуунун жаңы методдорунун пайда болушуна алып келет[4].

Ошентип, маалыматташтыруу жана билим берүү процессинин өнүгүшүнө байланыштуу, окуу материалынын көлөмү жана мазмуну өзгөрүлүп, билим берүү предметтеринин программаларын (курстарды) кайра куруу, айрым темаларды же билим берүү предметтерин өз алдынча интеграциялоо жүрүп жатат, бул окуу предметтеринин (курстарынын) түзүмүн жана мазмунун өзгөртүүгө алып келет.

Билим берүүнүн структурасы жана мазмуну.

Бул процесстер менен катар эле, компьютердик тестирлөөнүн, диагностикалык методдордун мониторингин жана ассимиляциянын деңгээлин баалоо методикасын иштеп чыгууга жана пайдаланууга негизделген студенттердин билим деңгээли көйгөйүнө инновациялык мамилелер киргизилет.

Электрондук окуу куралдарын колдонууда ата мекендик жана чет өлкөлүк тажрыйбаны, ошондой эле билим берүүнү маалыматташтыруу жаатындагы теориялык изилдөөлөр компьютерди окуу процессине киргизүү белгилүү бир курсту окутууда колдонулган окуу куралдарынын ролуна жана жаңы куралдарды колдонууга таасир этет деп айтууга болот. Маалыматтык технологиялар билим берүү процессинин салтка айланган түзүмүн бузат.

Ушунун негизинде биздин билим берүүнүн күчтүү жана алсыз жактары аныкталды.

Программаны жаратуучулардын күчтүү жактарынын катарына төмөнкүлөр кирет:

- билим берүүнү өнүктүрүүнүн артыкчылыктуу багыттары так

аныкталган;

- мектепке чейинки жана орто билим берүү объекттеринин тармагын көбөйтүү;

- Европа билим берүү мейкиндигине кирүү.

Алсыз жактары төмөнкүлөрдү камтыйт:

- билим берүүнү каржылоонун жетишсиздиги;

- мугалим кесибинин статусу төмөн;

- мугалимдерди даярдоонун сапатынын жетишсиздиги;

- жогорку квалификациялуу педагогикалык кадрлардын жетишсиздиги.

Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү кемчиликтерди четтетүү үчүн мамлекет да, өлкөнүн жарандары дагы аракет кылышы керек. Жогорудагы алсыз жактарын карап көрөлү. Билим берүүгө жетишсиз каржылоо, бул көйгөйдү чечүү мамлекеттин мойнунда.

Азыркы учурда, бул көйгөй чечилип жатат, жыл сайын шаарлардагы жана айылдардагы мектептердеги техникалык тейлөө жагындагы жагдай жакшы жагына өзгөрүүдө. Мугалимдик кесиптердин төмөн статусу эки чечимге ээ. Биринчиси - мугалимдердин айлык маяналарын көтөрүү, экинчиси - мугалимдердин сабаттуулугун жогорулатуу[3].

Мугалимдерди даярдоонун сапатынын жетишсиздиги жана жогорку квалификациялуу окутуучу кадрлардын жетишсиздиги, ушул эки маселе бири-бири менен тыгыз байланышта. Мугалимдердин сапатын жогорулатуу үчүн мамлекет мугалимдердин сабаттуулугун жогорулатууга багытталган тренингдерди жана семинарларды көп өткөрүшү керек.

Ошондой эле, ар бир мугалим жогорку квалификациялуу мугалим болууга умтулушу керек. Бул көйгөйдүн дагы бир жолу - мугалимдердин ортосунда маалымат алмашуу жана билим берүү. "Элдин күчү биримдикте" деген сөз бар, эгерде бардык мугалимдер жалпы билим берүүгө аз гана салым кошо турган болсо, анда жогорку квалификациялуу мугалимдердин саны көбөйөт.

Биздин мезгилде Маалымат коммуникациялык технологиялар (МКТ) мектеп окуучулары менен сабак өткөрүүдө гана эмес, мугалимдердин уюштуруучулук, илимий, усулдук жана класстан тышкаркы иш-аракеттеринде да колдонулат. Эгерде бир нече жыл мурун компьютерлерди жана башка ушул сыяктуу жабдууларды пайдалануу информатика мугалимдеринин жана окутуучуларынын укугу болсо, бүгүнкү күндө окутууда заманбап жабдыктар жана программалар колдонулбай турган предметти көрсөтүү мүмкүн эмес.

Белгилей кетүүчү нерсе, маалыматташтыруу куралдарын колдонуу мугалимдердин ишин активдештирүүгө, ошондой эле студенттерди окутуунун натыйжалуулугуна оң таасирин тийгизет.

АДАБИЯТТАР

1. Липай Б.Р., Станкевич И.В. «Программный комплекс поддержки распределенных образовательных ресурсов в системе Интернет образования» // Сборник статей «Индустрия образования». Вып. 2. М.: МГИУ, 2002. -128с.
2. Маслов С.И. «Создание и внедрение единой образовательной информационной среды в области техники и технологий» для технических высших учебных заведений М.: МГИУ, 2002. – 254с.
3. Арбузов Ю. В., Ахромушкокин Е.А. «Информатизация образования» М.: Издательство МЭИ, 2000г. – 98с.
4. Савкин А.Н., Седов А.Н., Федоров М.Б. «Средства информации образования» М.: Издательство МЭИ, 2004г. – 140 с.
5. Калугин В.П., Евсеев А.И., Грушо А.А. «Технологии информатизации образования» М.: Издательство МЭИ, 2004г. – 240с.